

Saidə Şirzad qızı Mustafayeva⁶⁴
**AZƏRBAYCAN DİLİNİN TƏDRİSİ MƏSƏLƏLƏRİ 1980-ci İLLƏRİN
METODİK ƏSƏRLƏRİNDƏ**

Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası bir elm kimi formalaşmağa başladığı ilk gündən Azərbaycan dilçiliyinin şöbələrinə daxil olan, fonetika, leksika, morfologiya, sintaksis və digər bölmələrə aid mövzuların tədrisinin təşkili istiqamətində aparılmalı olan metodik işlərin təşkili və tətbiqi məsələsini bir vəzifə kimi qarşıya qoydu.

Bir tərəfdən dilçiliyimizin şöbələrinin tədrisi üzrə tədqiqatlar aparan metodist alimlər hazırlanması istiqamətində iş aparılır, digər tərəfdən də metodika sahəsində sistemli olaraq elmi-metodik əsərlər yazılıb çap edilirdi. Bunlar da tədris sisteminin düzgün qurulmasında özünü xüsusi şəkildə göstərirdi. Bu mənada da, həmin prosesin bugünkü aspektdən araşdırılması xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Ümumiyyətlə, əsrin ortalarında metodiki görüşlərin genişləndirilməsi, bu sahəyə diqqətin artırılması, eyni zamanda da, Azərbaycan dili təlimini həyata keçirmək üçün hazırlanan dərsliklər, eləcə də, həm təlimin təşkilinə, həm də müəllimlərə kömək məqsədilə yazılan metodik vəsaitlərin, dərsliklərin, dilçiliyin müxtəlif bölmələrinin tədrisinə həsr olunan əsərlərin yaranması Azərbaycan dilinin bir fənn kimi tədrisinin səməri təşkilinə səbəb oldu (3).

Məktəb dərsliklərinə Azərbaycan dilinin qrammatikası üzrə daxil edilən mövzu-lara baxdıqda, burada da dilçi alim və metodistlərin Azərbaycan dili təlimində yararlı ola biləcək bütün məqamları nəzərə almış və tədris zamanı qarşıya çıxan problemləri aradan qaldırmağa maksimum dərəcədə kömək edə biləcək dərslik və metodik vəsaitlər hazırlamışlar. Həmin dilçi alimlərdən professorlar Ə.Dəmirçizadə, M.Şirəliyev, M.Hüseynzadə, S.Cəfərov, dosentlər Ə.Şərif, A.Tağızadə, İ.Həsənov və digərlərinin bu sahədəki xidmətləri xüsusi şəkildə qeyd edilməlidir. Bu alimlər illərlə çalışaraq, Azərbaycan dilinin qrammatikası dərsliklərini yazmış, elmi qrammatikadan məktəb qramma-tikası hazırlamış, eyni zamanda da, dilçiliyin şöbələrinin tədrisini sistemləşdirən pro-qramların qaydaya salınmasında da xüsusi olaraq iştirak etmişlər. Müəlliflərin fərqli zamanlarda hazırladıqları dərsliklər məktəblərimizdə illərlə istifadə olunmuş. Həmin dərsliklər və metodik əsərlərdən bəzilərdən hal-hazırda da istifadə olunur (1, s. 325).

Şagirdlərin ana dili təlimini mənimsəməsində həmin dövrdə yazılmış yeni tipli dərslik və metodik vəsaitlər əsaslı rol oynamışdır. Sözsüz ki, təlim prosesinə xidmət edən dərsliklər metodik vəsaitlərlə birlikdə, həm də müəllimin fəaliyyətinə istiqamət verərək böyük əhəmiyyətə malik olur (4).

Metodika sahəsində bu dövrə məxsus inkişaf təlimi ana dilində olan məktəblərdə ana dilinin tədrisi ilə yanaşı, təlimi qeyri-Azərbaycan dilli olan məktəbləri də əhatə edirdi.

Keçən əsrin ortalarından başlanan yumşalma mərhələsi dil siyasətində tam de-mokratlaşmaya gətirib çıxarmasa da, liberallaşmanı yaratmış oldu. Bu özünü Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası ilə yanaşı dilçilik tədqiqatlarının genişlənməsində və yeni dilçilərin yetişməsində özünü büruzə verdi. XX əsrin 60-70-ci illərindən dilçiliyimiz təkrarən türkologiyanın birinci sıralarında durmağa başlayır. Bunun səbəbi bir çox sə-nətkarlarımızın, dilçilərimizin dilçiliyin müxtəlif sahələrində apardıqları araşdırmalar idi. Fonetika sahəsində Ə.Dəmirçizadənin, leksika sahəsində S.Cəfərov və Ə.Orucovun, dialektologiya sahəsində M.Şirəliyev, A.Vəliyev və M.İslamovun, qrammatika sahəsində M.Hüseynzadə, Z.Budaqova və Ə.Abdullayevin araşdırmaları təqdirəlayiqdir. Həmçinin bu dövrlərdə ali məktəblər üçün kitab və dərsliklər də hazırlanmışdır. Ələlxüsus da, XX əsrin altmışıncı illərindən başlayaraq, bədii dilimizdə üslubi rəngə-rənglik, xəlqiləşmə, dil yenilikçiliyi geniş şəkildə yayılmışdır. Üslublardan bədii-pub-lisistik üslub inkişaf etmiş, elmi üslubda irəliləyişlər özünü göstərmişdir. Dilçiliyi-mizdə olan bütün bu irəliləyişlərlə bərabər, əsas dövlət idarələrində, yenə də rus dilinin yeri olduğu kimi qalırdı.

80-ci illərdə Azərbaycan xalqının həyatında baş verən dəyişikliklər digər sahə-lərdə olduğu kimi dil quruculuğu sahəsində də özünü göstərməyə başladı. Dilimizin sosial funksiyasının genişlənməsi ədəbi dilimizin daha da inkişaf etməsinə şərait ya-ratdı. “Bu, həm də yazılı ədəbi dilin inkişaf sürətinin artması, xüsusən onun ümumxalq danışiq dili əsasında zənginləşməsi və təkmilləşməsi üçün əlverişlik imkan və şərait yaradır.” (11, s. 128-129).

Görkəmli metodist alim, professor Məhəmməd Həsənov dil təliminin ümumi-daktik, pedaqoji və psixoloji problemləri üzrə tədqiqatları ilə yanaşı, həm də Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası üzrə apardığı araşdırmalarını bütün yaradıcılığı boyu davam etdirmişdir.

Alimin apardığı tədqiqatların nəticəsi kimi ərsəyə gələn, “V-VIII siniflərdə Azərbaycan dilinin tədrisi təcrübəsindən”, “Azərbaycan dilinin tədrisi” I, II hissələr, “Dürğu işarələrinin işlədilməsi qaydaları”, “Sintaksisin tədrisində qarşıya çıxan çətinliklər və onların aradan qaldırılması yolları”, “Qrammatikanın (morfologiyanın) tədrisi prosesində orfoqrafiya üzrə aparılan işlər” adlı əsərlərində qaldırdığı problemlər və onların həlli yollarının göstərilməsi istiqamətindəki elmi-metodik fikirləri 1980-ci illərdə qələmə aldığı “Azərbaycan dili tədrisinin metodikası” dərsliyi, “Azərbaycan dili sintaksisinin tədrisində qarşıya çıxan çətinliklər” və sonrakı illərdə qələmə aldığı “Azərbaycan dili dürğu işarələrinin tədrisinə dair”, “Sintaktik əlaqələrin tədrisi”, “Fonetikanın tədrisinə dair” (10) və digər metodik əsərlərində də öz əksini tapmışdır.

Xüsusən də, görkəmli alim Ana dili tədrisinin ümumi məsələləsinə həsr olunan 1985-ci ildə ərsəyə gətirilən “Azərbaycan dili tədrisinin metodikası” əsərini Kənan Mikaylovla birlikdə hazırlamışdır. Əsərin “Azərbaycan dili tədrisinin metodikası bir elm kimi” adlanan I fəslı yeddi bölmədən ibarətdir:

⁶⁴ Bakı Dövlət Universitetinin dosenti, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

1. Azərbaycan dili təliminin məqsəd və vəzifələri;
2. Azərbaycan dili tədrisi metodikasının predmeti;
3. Metodika elminin inkişaf xüsusiyyətləri;
4. Metodika elminin tədqiqat üsulları;
5. Azərbaycan dili tədrisi metodikasının başqa elmlərlə əlaqəsi;
6. Azərbaycan dili təliminin qanunları və prinsipləri;
7. Azərbaycan dilinin tədrisi tarixinə dair.

Kitabın bu fəsilində metodikanın pedaqoji elmlər sırasına daxil olan bir elm kimi məqsəd və vəzifələrini izah edən alim, Ana dili təliminin qanunlarının elmi-metodik ədəbiyyatda rus və Azərbaycan metodistlərinin müxtəlif şəkildə olan izahlarını nəzər-dən keçirərək, dil təlimində dörd, “1. Ana dilini təfəkkürlə dilin vəhdəti və mübarizəsi zəminində mənimsətmək qanunu; 2. Ədəbi dilin qrammatik normalarını şagirdlərin nitq təcrübəsi zəminində mənimsətmək qanunu; 3. Dilin və nitqin bütün komponent-lərinin əlaqəli surətdə öyrədilməsi qanunu; 4. Dil təlimində anlayışların qarışması, uyğunlaşması və qarşılaşmasına əsaslanmaq qanunu”na əsaslanmağı daha düzgün sayır və onlar haqqında bəzi şərhlər verir (8, s. 65-67). Digər, yəni II fəslə “Azərbaycan dili tədrisi metodikasının ümumi məsələləri” adlandıran müəlliflər, bu hissədə Azərbaycan dili tədrisinin psixoloji-didaktik əsasları, Azərbaycan dili tədrisində istifadə olunan təlim üsul, priyom və vasitələr, Azərbaycan dilinin müxtəlif bölmə-lərinin əlaqəli tədrisi kimi bir sıra metodiki məsələləri nəzərdən keçirir və əlaqəli ədəbiy-yatlara əsaslanaraq həmin fikirləri ardıcıl şəkildə təhlil edirlər (8, s. 82-112).

Professor Məhəmməd Həsənov həm 1980-ci illərdə “Azərbaycan dili tədrisinin metodikası” dərsləri, “Azərbaycan dili sintaksisinin tədrisində qarşıya çıxan çətinliklər”, “Problemlə təlim Azərbaycan dili dərslərinin səmərəliliyini artıran vasitələrdən biridir”, həm də sonrakı illərdə qələmə aldığı “Azərbaycan dili düzgün işarələrinin tədrisinə dair”, “Sintaktik əlaqələrin tədrisi”, “Fonetikanın tədrisinə dair” (10) və digər metodik əsərlərində dilçiliyin şöbələrinə daxil olan mövzuların tədrisi ilə yanaşı, təlimin təşkili prosesinin ümumi məsələlərinə də toxunmuşdur. Professor 1987-ci ildə yazdığı “Azərbaycan dili sintaksisinin tədrisində qarşıya çıxan çətinliklər” adlı metodik əsəri üç fəslə bölərək aşağıdakı kimi sistemləşdirmişdir: 1. Sintaksis tədrisinin ümumi məsələləri; 2. Söz birləşmələri tədrisinin linqvistik-metodik əsasları; 3. Cümlə tədrisinin linqvistik-metodik əsaslar (7, s. 201, 249, 275).

Vəsaitin həmin fəsilərində sintaksis tədrisinin psixoloji-didaktik əsasları, Azərbaycan dilinin digər bölmələri ilə əlaqəli tədrisi, söz birləşmələri, sadə, mürəkkəb cümlə və növlərinin tədrisi kimi mühüm məsələləri nəzərdən keçirilərək, həmin mövzuların tədrisi zamanı qarşıya çıxan çətinliklər təhlil edilir və onların təlimində istifadə ediləcək üsul, priyom və vasitələr göstərilir.

Azərbaycan dilçiliyi şöbələrinin təlimində qrammatikanın bölmələrinin əlaqəli tədrisinin qaçılmaz olduğunu fikrini əsas götürən alim M.Həsənov hər əvvəlki bölmənin təlimində digər bölmələr üçün təməlin qoyulmalı olduğunu, fikrin ifadəsi zamanı düzgün ifadələrin seçilməsinə dair praktik vərdişlərin öyrədilməsinin zəruriliyini və, nitqdə üslubi qüsurların müəyyənəndirilərək başvermə səbəblərinin tapılmasının vacibliyini xüsusi şəkildə vurğulayır.

Alimin gəldiyi qənaət belədir ki, ana dili dərslərini təşkili zamanı təlim və tərbiyə mütləq şəkildə vəhdətdə götürməli, tədris işinin planlaşdırılması dəqiq olmalı, şagird-lərin idrak fəaliyyətinin stimullaşdırılması, idrak müstəqilliyinin inkişaf etdirilməsi və didaktik məqsədə riayət olunması vacib xüsusiyyət kimi diqqətdə saxlanılmalıdır.

“Problemlə təlim Azərbaycan dili dərslərinin səmərəliliyini artıran vasitələrdən biridir” adlı metodik əsərlərində müəllif təhsil alanların yaradıcılıq və axtarış imkanla-rını təmin edə biləcək problem situasiyanın dərş prosesində yaradılmasının mühüm əhəmiyyətindən bəhs edir (9, s. 203-210). Bu əsər onu deməyə imkan verir ki, müasir metodikada dərşin “motivasiya” mərhələsində mövzunun müəyyənəndirilməsi məqsəd-ilə yaradılan problemlə situasiya, hələ 1980-ci illərdə metodist alim tərəfindən izah edilmiş, hətta Azərbaycan dili fənni üzrə tədris edilən mövzulara da tətbiq edilmişdir. Alim Ə.Əfəndizadənin də 1980-ci illərdə də elmi-metodik fəaliyyətini davam etdirərək, dövrün tələblərinə uyğun ana dili təliminin təşkili və aparılmasında böyük faydası olan “Orta məktəbdə imla” 1983-cü ildə, 1984-cü ildə “V-VII siniflərdə orfoqrafik səhvlər və onlara qarşı mübarizə yolları” (6), 1988-ci ildə “Azərbaycan dili təliminin metodları və onların təkmilləşdirilməsi haqqında». 1989-cu ildə isə “Orfoqrafiya-orfoepiya lüğəti” kimi dəyərli metodik əsərlərini yazmışdır.

Ümumiyyətlə, Azərbaycan dili təlimi və bu sahədə olub, həllini gözləyən problemlər metodist alim Əziz Əfəndizadənin maraq dairəsində olmuşdur. Bu səbəbdəndir ki, metodistin Azərbaycan dilinin təlimi istiqamətindəki fikir və mülahizələri bu gün də öz əhəmiyyətini qoruyub saxlamaqdadır. Hal-hazırda ümumtəhsil səviyyəsi üzrə fənlərin tədrisində tətbiq edilən fəndaxili əlaqənin yaradılmasının təlimi əhəmiyyəti haqqındakı fikirlərə alim 80-ci illərdə yazdığı əsərlərində aydınlıq gətirmişdir. Müəllifin məsələyə yanaşması belədir ki, orta təhsil səviyyəsində Azərbaycan dili fənni üzrə sistemətik kursun bölmələri biri-digərindən təcrid edilmiş şəkildə tədris olunmur. Təlim prosesində bir mövzunun digər mövzularla əlaqələndirilməsinə mühüm bir tələb, yəni metodik prinsip kimi yanaşılmalıdır. Məsələn, fonetika bölməsinə aid bir mövzu tədris edilirsə, həmin prosesdə orfoepiya, orfoqrafiya, leksika, ehtiyac yaranarsa, hətta, qrammatika, üslubiyyat, düzgün işarələri üzrə də müəyyən işlərin aparılması vacib bir məqsəd kimi qarşıya çıxır (5, s. 4).

1980-ci ildə tədris məsələlərini özündə əks etdirən yeni br əsər, professor Həsən Bəliyevin “Orta məktəblərdə Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası” kitabı çapdan çıxır. Kitabda Azərbaycan dili tədrisi metodikasının tədqiqat obyektinin izahından başlayan müəllif dilçiliyimizin şöbələrinin tədrisində istifadə edilən metod, üsul və vasitələrin tətbiqi məsələlərinə də toxunmuşdur. Dərşlikdə fonetika, leksika, morfologiya və sintaksis bölmələrinə daxil olan mövzuların tədrisi yolları göstərilməklə yanaşı, həmin bölmələrin tədrisi zamanı niq inkişafı üzrə də aparılan işlər haqqındakı elmi-metodiki izahları

da öz əksini tapır. Kitabda həm də mənimşədidən eimi metodiki biliklərin möhkəmləndirilməsi məqsədilə tapşırıq və çalışmaları da təqdim edilir ki, həmin tapşırıqlardan həm müəllimlik ixtisası üzrə təhsil alan tələbələr öyrəndikləri biliklərin bacarıqlara çevrilməsində yararlı ola bilər, həm də orta təhsil pilləsində Azərbaycan dili fənnini tədris edən müəllimlər bəhrələyə bilirdilər.

Ümumilikdə, metodist alim Həsən Bəliyevin Azərbaycan dili tədrisi metodikası elminin inkişafında xidmətləri çox olmuşdur. Alimin morfologiya, sintaksis təliminə, nitq üslublarına aid yazdığı elmi fikirləri ilə yanaşı, Azərbaycan dili təlimini geniş və əhatəli şəkildə özündə əks etdirən Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası dərsləri və həmin sahəyə aid tədris proqramları da təqdirəlayiqdir.

Alimin “Azərbaycan dilindən yoxlayıcı proqramlar”, dil tədrisinin ümumi məsələlərini əhatə edən, 80-ci illərdə çap olunan “Azərbaycan dili və onun tədrisi metodi-kasından plan; ədəbiyyat və metodik göstərişlər”, “Təlim-tərbiyə pedaqoji təcrübənin təşkili və keçirilməsinə dair metodik göstərişlər”, “Azərbaycan dilinin tədrisi metodi-kasının təkmilləşdirilməsi problemləri”, “Orta məktəblərdə Azərbaycan dilinin tədrisi metodi-kası” kimi dərslər və metodik vasitələr təlimin inkişafına təkan vermişdir. Bütün çətinliklərə baxmayaraq, öncə 1960-cı illərdə, ardınca isə 1970-80-ci illərdə bir birinin ardınca Azərbaycan dilçiliyində olduğu kimi, təlimində də elmi əsaslara söykənən, tədrisini düzgün və səmərəli şəkildə təşkil edəcək dəyərli metodik əsərlər, vasitələr və göstərişlər yazılaraq, bu sahədəki uğuru təmin etmiş oldu.

Buradan belə bir nəticəyə gəlmək olur ki, 1980-ci illərdə yazılmış metodik əsərlərdə Azərbaycan dilinin tədrisi ilə bağlı müxtəlif problemlərə toxunulur və onların həlli yolları izah edilir, dilin dərk edilməsi, öyrədilməsi, sevdirməsi üsulları, dilin öyrədilməsində ailə və məktəb mühitlərinin rolu, dilçiliyin şöbələrinə aid kitablarının yazılmasındakı əsas elmi-metodik cəhətlər izah olunur.

Metodist alimlərdən M.Həsənov, Ə.Əfəndizadə, H.Bəliyev və digərlərinin əsərlərində dilçiliyin fonetika, morfologiya, sintaksis bölmələrinə daxil olan mövzuların tədrisindəki çətinliklər, nitq inkişafı üzrə aparılması nəzərdə tutulan işlər və onların həlli yollarının göstərilməsi haqqındakı elmi-metodik fikir və mülahifələr öz əksini tapır.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat

1. Abdullayev A.S. Azərbaycan dilinin tədrisi tarixindən. Bakı: Maarif, 1966, 335 s.
2. Bəliyev H.B. Orta məktəbdə Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası. Bakı: Maarif, 1988, 285
3. Bəliyev H. B. Bəliyev A.H. Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası. Bakı: Qismət, 2014, 384 s.
4. Cəfərova N.B. İbtidai siniflərdə Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası. I h., Dərslər, Bakı: ADPU, 2016, 403 s.
5. Əfəndizadə Ə. Azərbaycan dili təliminin metodları və onların təkmilləşdirilməsi haqqında. “Azərbaycan dili və Ədəbiyyatı tədrisi” jurnalı. Bakı: 1988, № 1.
6. Əfəndizadə Ə. V-VII siniflərdə orfoqrafik səhvlər və onlara qarşı mübarizə yolları. Bakı: Bilik, 1984, 69 s.
7. Həsənov M.S. Azərbaycan dili sintaksisinin tədrisində qarşıya çıxan çətinliklər. Seçilmiş əsərləri, III c.Bakı: ADPU, 2013, s.201-354
8. Həsənov M.S. Azərbaycan dili tədrisinin metodikası. Seçilmiş əsərləri, II c., Bakı: ADPU, 2012, s. 54-163
9. Həsənov M.S. “Problemlə təlim Azərbaycan dili dərslərinin səmərəliliyini artıran vasitələrdən biridir”. Seçilmiş əsərləri, II c., Bakı: ADPU, 2012, s. 203-210
10. Həsənov M.S. Seçilmiş əsərləri, I c., Bakı: Elm və təhsil, 2010, 430 s.
11. Məmmədova A.G. Azərbaycan dilinin tədrisi tarixi. Bakı: Mürəccim, 2015, 324 s.

Açar sözlər: Azərbaycan dili, tədris, metodika, əsər, təlim prosesi

Key words: Azerbaijani language, teaching, methodology, work, learning process

Ключевые слова: Азербайджанский язык, преподавание, методика, работа, учебный процесс

Xülasə

Məqalədə, aktual mövzulardan biri olan 80-ci illərdə yazılmış metodik əsərlərdə Azərbaycan dili, dilçiliyin şöbələrinin tədrisi ilə bağlı müxtəlif problemlərə toxunulur və onların həlli yolları izah edilir, Dilin dərk edilməsi, öyrədilməsi, sevdirməsi üsulları, dilin öyrədilməsində ailə və məktəb mühitlərinin rolu, dilçiliyin şöbələrinə aid mövzuları əhatə edən dərslərlərin yazılmasındakı əsas elmi – metodik cəhətlər kimi məsələlərdən bəhs olunur.

Həm də məqalədə, görkəmli metodist alimlər, professor M.Həsənovun “Prob-lemli təlim Azərbaycan dili dərslərinin səmərəliliyini artıran vasitələrdən biridir”, “Azərbaycan dili tədrisinin metodikası”, “Azərbaycan dili sintaksisinin tədrisində qarşıya çıxan çətinliklər”, Ə.Əfəndizadənin “Orta məktəbdə imla”, “V-VII siniflərdə orfoqrafik səhvlər və onlara qarşı mübarizə yolları”, “Azərbaycan dili təliminin metodları və onların təkmilləşdirilməsi haqqında”, H.Bəliyevin “Orta məktəbdə Azərbaycan dilinin tədrisi metodikası” və digər alimlərin bu kimi metodik əsərlərindəki Azərbaycan dilinin, dilçiliyin şöbələrinin tədrisi istiqamətindəki metodik fikirlər nəzərdən keçirilir. Bununla da, metodik əsərlərdə Azərbaycan dilinin tədrisi metodikasının elmi əsasları, onun əlaqədə olduğu elm sahələri haqqındakı məlumatlar və orfoqrafiya, qrammatika (morfologiya və sintaksis), nitq inkişafı istiqamətində aparılacaq işlər üzrə yazdıqları metodik fikirlər xüsusi şəkildə vurğulanır.

Вопросы преподавания Азербайджанского языка в методических работах 80-х годов

Резюме

В статье, одной из актуальных тем которой являются методические работы, написанные в 80-х годах, затрагиваются различные проблемы, связанные с преподаванием азербайджанского языка, разделов языкознания, и объясняются пути их решения, рассматриваются такие вопросы, как методы понимания, обучения, симпатии к языку, роль семьи и школьной среды в обучении языку, основные научно – методические аспекты при написании учебников, охватывающих темы, относящиеся к разделам языкознания упоминается.

А также в статье выдающиеся ученые-методисты, профессор М.Гасанова “Пробное обучение является одним из средств повышения эффективности уроков азербайджанского языка”, “Методика преподавания Азербайджанского языка”, “Трудности, возникающие при обучении синтаксису Азербайджанского языка”, А.Эфендизаде “Орфография в средней школе”, “Орфографические ошибки в V-VII классах и способы борьбы с ними”, “О методах обучения Азербайджанскому языку и их совершенствовании”, Х.Балиева “Азербайджанский язык в методических работах методика преподавания Азербайджанского языка в средней школе” и других ученых, рассматриваются методические идеи по направлению обучения кафедра языкознания.

Таким образом, в методических работах особое внимание уделяется научным основам методики преподавания азербайджанского языка, сведениям о смежных с ним областях науки и методическим идеям, изложенным в работах по орфографии, грамматике (морфологии и синтаксису), развитию речи.

Issues of teaching the Azerbaijani language in methodological works of the 80s

Summary

The article, one of the current topics of which is methodological works written in the 80s, touches on various problems related to the teaching of the Azerbaijani language, branches of linguistics, and explains ways to solve them; issues such as methods of understanding, teaching, sympathy for language, the role of the family and school environment in language teaching, the main scientific and methodological aspects when writing textbooks covering topics related to the sections of linguistics are mentioned.

And also in the article, outstanding scientist-methodologists, Professor M. Hasanova “Trial training is one of the means of increasing the effectiveness of Azerbaijani language lessons”, “Methodology of teaching the Azerbaijani language”, “Difficulties arising when teaching the syntax of the Azerbaijani language”, A.Efendizade “Spelling in secondary school”, “Spelling errors in grades V-VII and ways to deal with them”, “On methods of teaching the Azerbaijani language and their improvement”, H.Balieva “Azerbaijani language in methodological Works methods of teaching the Azerbaijani language” in secondary school and others scientists, methodological ideas in the direction of training of the Department of Linguistics are considered.

Thus, in methodological works, special attention is paid to the scientific foundations of the methodology of teaching the Azerbaijani language, information about related fields of science and methodological ideas set out in works on spelling, grammar (morphology and syntax), and speech development.

RƏYÇİ: dos. E.Vəliyeva